

## DE FRIESE GALERIJ



# Hangen, vangen en vorken

In Galerie Nuweland in Oosterzee is een gelaagde tentoonstelling te zien van Martin Brandsma en Jan van der Til. Over eten en gegeten worden, over jager en prooi: *Hangwerk*.

Tekst Susan van den Berg  
Foto's Kees Muizelaar

In het werk van kunstenaar en ornitholoog Martin Brandsma (1972) staat de klapekster centraal. Brandsma observeert niet alleen het gedrag van deze vogels, maar verkent met zijn kunst tevens de verbanden tussen dieren en mensen. Op de expositie *Hangwerk* in Galerie Nuweland wordt het prooigedrag als uitgangspunt gebruikt. Voor deze gelegenheid vormt Brandsma een duo met kunstenaar Jan van der Til (1972).

Samen tonen zij zeven vormen van 'Hangwerk', verdeeld over verschillende ruimtes. Hoewel het overkoepelende thema sterk gekoppeld is aan het werk van Brandsma, is de invloed van Van der Til van groot belang in deze uiterst doordachte presentatie.

De klapekster is zowel een lieflijk zangvogeltje als een nietsontziende roofvogel die kikkers, hagedissen en muizen eet. Na hun vangst worden de prooien op doornenstruiken of aan prikkeldraad gespietst, zodat ze voor de vogel makkelijker te fileren zijn.

De expositie laat een ongemakkelijk voorbeeld van zien in *Hangwerk 5*, een metershoge projectie van een gespietste kikker. Het dramatische beeld roept mede door de houding van de kikker – kop naar achteren, buik naar voren, de achterpoten vrij en de voorpoten als armen uitgestrekt – associaties op met een gekruisigde of Robert Capa's *Falling soldier*.

### ANONIEM PRODUCT

Hoewel het geen pretje is om naar te kijken, is er feitelijk iets heel natuurlijks aan de hand. De vogel voorziet heel direct in zijn eigen voedselvoorziening, terwijl de mens veel verder verwijderd is van de voedselketen. Er is 'bij ons' immers geen band tussen jager en prooi, in de bio-industrie is het vlees een anoniem product geworden en bovendien gaat eten in onze samenleving al lang niet meer om overleven. Dergelijke uitspraken worden niet door de werken gedaan, het



zijn gedachten die zich aandienen door de expositie te bekijken. *Hangwerk* is aangenaam sober ingericht en biedt alle ruimte voor bespiegelingen. Er is nergens een toelichting te vinden en gelukkig al helemaal geen opgelegde moraal.

De toon wordt bij binnenkomst op poëtische wijze gezet met *Hangwerk 1*, een installatie van zwarte regels op een witte muur met daaraan vele soorten haken. Uiteraard is dit een knipoog naar het spietsen van prooien, maar tegelijkertijd verwijst het naar andere vormen van ophangen en opbergen.

Het regelwerk doet denken aan een kapstok, maar omdat hier alleen de haken te zien zijn – zonder aanvullende voorwerpen – wordt het getoonde een object *an sich*. Daardoor valt het oog op de prachtige slagschaduw op de wand door de veelsoortige belichting. Gezamenlijk vormen ze abstracte tekens in een soort sierlijk geheimschrift. *Hangwerk 2* vormt de overgang naar een nieuwe ruimte en bestaat uit een afrastering van vleeshaken en lijmklemmen. Hier hangen zware zwarte gordijnen log aan de haken terwijl ze hangende kadavers verbeelden.

### HOUTEN KIJKDOOS

De grote zaal is deels verduisterd en wordt gedomineerd door twee installaties met rode spanbanden. In *Hangwerk 3* is daar het *Jagers woordenboek* van AGJ Hermans in verwerkt, terwijl *Hangwerk 4* een ingenieuze hangende constructie betreft. Zo wordt een zwevende beamer gedragen, maar in *Hangwerk 6* ook een monumentale houten kijk-

doos, die rond het raam is geplaatst en de blik naar buiten begeleidt.

Dat aandachtige turen – essentieel om een prooi te vangen – was ook de aanleiding voor de kunstenaars om een kleine uitsparing te maken in de verduisteringsfolie van de glazen buitendeur. Hier is, afhankelijk van het standpunt van de bezoeker, steeds weer sprake van andere afgekaderde uitkijkjes, die allemaal in de richting wijzen van het paviljoen waar *Hangwerk 7* is te zien.

### STAFFEN EN VLEESHAKEN

Daar wordt een verzameling getoond van raadselachtige staffen, die uit allerlei verschillende materialen en gevonden voorwerpen bestaan. Het onderste gedeelte heeft een scherpe punt – zodat je het in de grond kunt steken – terwijl bovenaan een knop of uitstulping zit. Druipende poepsproten van boven naar beneden verraden de vroegere aanwezigheid van vogels, terwijl schilderijen of aangebrachte markeringen een inhoudelijke betekenis hebben. Brandsma heeft deze staffen allemaal gebruikt tijdens zijn wetenschappelijke onderzoek in het veld.

Hij creëerde artificiële uitzichtpunten voor de klapekster zodat hij ze goed kon bestuderen. In de expositie worden de staffen door omgekeerd gebruikte vleeshaken tegen de muur geklemd. Het is tekenend voor deze gelaagde tentoonstelling, waarin niet alleen een verhaal wordt verteld maar ook betekenissen worden bevraagd. Zodoende gaat het over vangen en vorken, maar ook over hangen, dragen en gedragen worden.

Bovenste rij vlnr:  
*Hangwerk 1*, *Hangwerk 2*  
en *Hangwerk 7* (detail).  
Hiernaast: *Hangwerk 6*.

Galerie Nuweland: *Hangwerk*  
Buren 31, Oosterzee  
wo t/m za 11-17 u, t/m 2 april  
De finissage van *Hangwerk*  
vindt plaats op zaterdag 26  
maart van 13 tot 16 u, met  
om 14 uur een woord van Kie  
Ellens.

Naast een galerie voor moderne en hedendaagse kunst heeft Nuweland ook een showroom met moderne meubels, design en kunstwerken uit Zuid-Afrika. Het werkterrein van de galerie wordt verder uitgebreid met kunstenaars uit het noorden van Nederland.

[www.gallery.nuweland.nl](http://www.gallery.nuweland.nl)  
[www.janvandertil.nl](http://www.janvandertil.nl)  
[www.martinbrandsma.nl](http://www.martinbrandsma.nl)  
[www.rhizomebook.com](http://www.rhizomebook.com)